

บทความวิชาการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

ญาณิศา ไพรสุข *

นิภาพรรณ เจนสันติกุล †

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อนำเสนอสถานการณ์ของผู้สูงอายุในประเทศไทยและแนวทางการส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยนำตัวแบบการกระจายอำนาจมาใช้ในการอธิบาย ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารทฤษฎีภูมิ ผลการวิเคราะห์ พบว่า 1) ในปี 2567 ภาวะพึ่งพิงของผู้สูงอายุของประเทศไทยเพิ่มขึ้นมีปัญหาค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขและสวัสดิการของผู้สูงอายุ และปัญหาการทับซ้อนของภารกิจหน้าที่ระหว่างราชการส่วนกลางและราชการส่วนท้องถิ่น 2) แนวทางการส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านการจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุ ด้านการจัดสรรทรัพยากรทางการบริหาร ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการพัฒนาบุคลากรและกลไกการสร้างอาสาสมัครชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาเงื่อนไขสุขภาพแวดล้อม โครงสร้างระบบราชการ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร ทรัพยากรองค์กร สำหรับการทำงานไปปฏิบัติ และคุณลักษณะและสมรรถนะของหน่วยปฏิบัติ

คำสำคัญ: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, คุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ, เอกสารทฤษฎีภูมิ

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, Email: yanisapa@kkumail.com (Corresponding author)

† รองศาสตราจารย์ ดร., กลุ่มวิชารัฐประศาสนศาสตร์, สาขาวิชาสังคมศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, Email: nipajen@kku.ac.th

(Received: 04/10/24, Revised: 11/02/26, Accepted: 11/02/26)

Academic Article

The Role of Local Administrative Organizations in the Development of Quality of Life for the Elderly

Yanisa Paisuk [‡]Nipapan Jentsantikul [§]

Abstract

This academic article aims to 1) present the situation of the elderly in Thailand and guidelines for promoting the role of local administrative organizations in improving the quality of life of the elderly by using the decentralization model to explain it. Content analysis of secondary documents was used. The analysis revealed that: 1) In 2024, Thailand's elderly dependency increased, leading to problems with healthcare and welfare costs for the elderly, and overlapping responsibilities between central and local government; and 2) Guidelines for promoting the role of local administrative organizations in improving the quality of life for the elderly can be categorized into five areas: developing the quality of life of the elderly, creating and developing a database system for the elderly, allocating administrative resources, participation, developing personnel and mechanisms for creating community volunteers to solve environmental problems, bureaucratic structure, inter-organizational relationships, organizational resources for implementing plans, and characteristics and competencies of implementation units.

Keywords: local administrative organizations, quality of life, elderly, secondary documents

---

[‡] Master of Public Administration Student, Social Sciences Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Email: yanisapa@kkumail.com (Corresponding author)

[§] Associate Professor, Dr., Public Administration Program, Social Sciences Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Email: nipajen@kku.ac.th

(Received: 04/10/24, Revised: 11/02/26, Accepted: 11/02/26)

1. บทนำ

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 16 และ มาตรา 17 ได้กำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองเกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนชรา การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจหรือกิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งจากหลักกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นองค์กรที่มีความสำคัญในการจัดทำบริการสาธารณะต่าง ๆ ในการดูแลผู้สูงอายุในท้องถิ่น ซึ่งมาตรการดูแลผู้สูงอายุบางประเภทที่เป็นการเฉพาะเจาะจง เช่น การดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะกระทำต่อเมื่อมีการกระจายอำนาจมาให้ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และมติคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีการกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองส่งเสริมและการสนับสนุนผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2561 เป็นหน่วยงานรับผิดชอบการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงตามมาตรา 11 (13) (ศลทร คงหวาน, สำนักงานกฎหมาย เอส เค และสิทธิพันธ์ พูนเอียด, 2565)

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นอีกหนึ่งแนวทางของรัฐเพื่อตอบสนองต่อการเข้าสู่สังคมสูงสูงอายุ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรคสาม และมาตรา 48 วรรคสอง บัญญัติว่า ต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตามโดยบุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ สำหรับแผนนโยบายแห่งรัฐเกี่ยวกับผู้สูงอายุ มาตรา 71 วรรคสาม บัญญัติว่ารัฐพึงให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีพได้อย่างมีคุณภาพและคุ้มครอง ป้องกัน มิให้ถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด พิณฑุ และเยียวยาผู้ถูกกระทำดังกล่าว

จากหลักกฎหมายข้างต้น การที่รัฐบัญญัติให้สิทธิขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการดูแลและคุ้มครองผู้สูงอายุโดยมาตรการที่กำหนดขึ้นเกี่ยวกับผู้สูงอายุต้องสอดคล้องกับหลักการทางรัฐธรรมนูญ สอดคล้องกับการกำหนดพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เป็นการกำหนดสิทธิที่ผู้สูงอายุจะต้องได้รับตามกฎหมาย เช่น บริการทางการแพทย์ การบริการทางการศึกษา การประกอบอาชีพ รวมถึงการถ่ายโอนภารกิจด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ในการจัดสวัสดิการสังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนต่อสิทธิและประโยชน์ของผู้สูงอายุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2560 มาตรา 250 วรรคแรกที่บัญญัติไว้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง นั้น สอดคล้องกับ SDGs เป้าหมายที่ 3: สร้างหลักประกันการมีสุขภาพที่ดี และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกช่วงวัย

ด้วยสภาพสังคมผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นในประเทศไทยทำให้มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในด้านภาคแรงงานใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานมีแนวโน้มลดลงจน เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน และกระทบต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (นภัทร ภักดีศรีวิษญู และคณะ, 2564) โดยเฉพาะในกลุ่มที่ไม่ได้ทำงานหรือเกษียณอายุแล้วและไม่มีรายได้ จะส่งผลกระทบต่อภาระค่าใช้จ่ายของรัฐบาลเพื่อการจัดหาบริการ สวัสดิการสาธารณะ เงินสงเคราะห์ เงินช่วยเหลืออุดหนุนสิทธิพิเศษต่าง ๆ จะเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นภาระค่าใช้จ่ายของรัฐบาล (ชัยวัฒน์ พุฒซ้อน และกันตพัฒน์ พรศิริวิชรสิน, 2561; สำนักงบประมาณของรัฐบาล, 2567) ประกอบกับข้อจำกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายบางกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุในพื้นที่ห่างไกลและกลุ่มที่ขาดความพร้อมทางเทคโนโลยี (ชิตชนก พวงเพ็ชร, 2567) ต่างเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการรับมือกับสถานการณ์

อย่างไรก็ตามที่ ผ่านมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีบทบาทในการร่วมรับมือกับสถานการณ์การเปลี่ยนผ่านทางด้านประชากรที่เกิดขึ้นจากการที่คนมีอายุยืนยาวขึ้น และคนในวัยเจริญพันธุ์มีบุตรน้อยลง ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจและหน้าที่ เช่น เทศบาลมีภารกิจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้มีหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการและองค์การบริหารส่วนตำบลมีภารกิจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้มีหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้ให้เทศบาลมีอำนาจและหน้าที่ในการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และ ผู้ด้อยโอกาส สอดคล้องกับ Gümüşdağ and Kartal (2022) และ Egea-de Haro and Navarro (2023) ที่ระบุว่า บทบาทของรัฐบาลท้องถิ่นมีเพิ่มมากขึ้นในการดูแลผู้สูงอายุทั้งในด้านสุขภาพและการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพา ไปจนถึงการจัดกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจและการส่งเสริมทางวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น เทศบาลนครอังการาที่สนับสนุนผู้สูงอายุด้วยกิจกรรมกีฬา การทัศนศึกษา การจัดตั้งสโมสรสตรี การให้บริการศูนย์อินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้บริการร่วมกับหลาน ๆ ของตนเองได้

ด้วยบริบทและสถานการณ์ข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่รับผิดชอบ (กชกร เตชะคำภู และคณะ, 2563; ญานิตา ไพรสุข และ

นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2568) โดยการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทยจะต้องมีความสอดคล้องกับนโยบาย กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง อาทิ แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ.2566-2580) ประกอบไปด้วยแผนปฏิบัติการย่อย 4 แผน ได้แก่ แผนปฏิบัติการย่อยที่ 1 เตรียมความพร้อมของประชากรก่อนวัยสูงอายุ แผนปฏิบัติการย่อยที่ 2 ยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทุกมิติอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม แผนปฏิบัติการย่อยที่ 3 ปฏิรูปและบูรณาการระบบบริหารเพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ และแผนปฏิบัติการย่อยที่ 4 เพิ่มศักยภาพการวิจัยการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมรองรับสังคมสูงวัย โดยแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ.2566-2580) นั้นมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งเป้าหมายการพัฒนาและประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากความเป็นมาข้างต้น จึงเป็นที่มาของบทความวิชาการเรื่อง “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสถานการณ์ของผู้สูงอายุในประเทศไทยและแนวทางการส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ข้อมูลที่ได้จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุต่อไป

2. วิธีการศึกษาและขอบเขตในการวิเคราะห์

ในบทความวิชาการนี้ ผู้เขียนดำเนินการศึกษาด้วยการวิเคราะห์เอกสาร จำแนกตามที่มาของเอกสาร ทุติยภูมิ คือ

2.1) เอกสารขั้นต้น ได้แก่ เอกสารที่เป็นข้อมูลหรือหลักฐานโดยตรงถือเป็นต้นฉบับ ประกอบด้วย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580)

2.2) เอกสารชั้นรอง ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุที่ได้มาจากแหล่งอื่นที่มีผู้รวบรวมไว้ ผู้เขียนค้นหาและคัดเลือกโดยใช้คำสำคัญ คือ ผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คุณภาพชีวิต ในปี 2567-2568 จากเอกสารทางวิชาการที่เผยแพร่ผ่านหน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการผู้สูงอายุ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฯลฯ และเผยแพร่ในฐานข้อมูลวารสารวิชาการ Thai Journals Online (ThaiJO) ฐานข้อมูล Thai Digital Collection (TDC) ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แบบออนไลน์ (TU Digital Collection) เป็นต้น เพื่อนำมาวิเคราะห์หรืออ้างอิง

การดำเนินการวิเคราะห์เอกสารจะเริ่มจากการจัดกระทำกับข้อมูล การจัดหมวดหมู่ และการจำแนกข้อมูล ออกเป็น 3 ส่วน คือ

- 1) วิเคราะห์สถานการณ์ผู้สูงอายุ
- 2) นำตัวแบบการกระจายอำนาจวิเคราะห์ปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และ
- 3) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และการเปรียบเทียบข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยการตรวจสอบสามเส้าด้านแหล่งที่มาของข้อมูล เพื่อพิจารณาความถูกต้องของข้อมูลที่ได้มา โดยพิจารณาแหล่งเวลาและฐานข้อมูลที่แตกต่างกัน (Oranga & Matere, 2023)

3. การทบทวนกฎหมาย แผน และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติที่บรรจุหลักการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ จำนวน 2 หมวด ดังนี้

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ประกอบด้วย

มาตรา 27 วรรคสาม การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะภาพของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนาการศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรา 27 วรรคสี่ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองความสะดวกให้แก่ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ

มาตรา 48 วรรคสอง บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ

มาตรา 71 วรรคสาม รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีพได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกัน มิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือ

ปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด พิ้นฟู และเยียวยาผู้ถูกระทำการดังกล่าว (กรมกิจการผู้สูงอายุ, ม.ป.ป.)

3.2 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) ปรากฏในยุทธศาสตร์ที่ 3 ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของคนตลอดช่วงชีวิต โดยช่วงวัยสูงอายุจะมีจุดเน้นที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศผ่านการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพในการหารายได้ และการมีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ

3.3 แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545–2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 แผนแม่บทแรงงาน (พ.ศ. 2555–2559) และแผนกลยุทธ์ด้านการทำงานของผู้สูงอายุระยะที่ 1 (พ.ศ. 2559–2563) ที่มีวิสัยทัศน์ให้ผู้สูงวัยคือหลักชัยของสังคม (ชลธิชา อัครนรินทร์ และคณะ, 2563) รวมถึงแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุระยะที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2565) แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566–2580) ประกอบไปด้วยแผนปฏิบัติการย่อย 4 แผน ได้แก่ แผนปฏิบัติการย่อยที่ 1 เตรียมความพร้อมของประชากรก่อนวัยสูงอายุ แผนปฏิบัติการย่อยที่ 2 ยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทุกมิติอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม แผนปฏิบัติการย่อยที่ 3 ปฏิรูปและบูรณาการ ระบบบริหารเพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ และแผนปฏิบัติการย่อยที่ 4 เพิ่มศักยภาพการวิจัย การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมรองรับสังคมสูงวัย

3.4 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 16 และ มาตรา 17 ได้กำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองเกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนชรา การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจหรือกิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งจากหลักกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นองค์กรที่มีความสำคัญในการจัดทำบริการสาธารณะต่าง ๆ ในการดูแลผู้สูงอายุในท้องถิ่น

3.5 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570 ในปี 2563 ปรากฏข้อมูลผู้สูงอายุที่ตกอยู่ในความยากจนเป็นสัดส่วนร้อยละ 8.30 ซึ่งผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้หรือหลักประกันในรูปแบบอื่นรองรับ จะมีเพียงเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเดือนละ 600-1,000 บาท เพื่อใช้สำหรับการดำรงชีพ นอกจากนี้ยังมีผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสม โดย ณ เดือนมกราคม 2565 มีผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงซึ่งสามารถเข้าถึงบริการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุข ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เพียงร้อยละ

ละ 54.20 ขณะที่สภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัยถือเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลต่อสวัสดิภาพของผู้สูงอายุ เนื่องจากความไม่ปลอดภัยของสถานที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายจนนำไปสู่ภาวะพึ่งพิงได้

ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 กลยุทธ์ที่ 3 การยกระดับความคุ้มครองทางสังคมสำหรับคนทุกช่วงวัย จึงมุ่งสนับสนุนระบบสวัสดิการทางเลือกที่จัดโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการบูรณาการข้อมูลด้านสวัสดิการและเงินช่วยเหลือทั้งหมดของผู้สูงอายุ เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนและเอื้อต่อการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากจนแบบมุ่งเป้ามากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งเพิ่มการเข้าถึงบริการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยการเพิ่มศักยภาพของบริการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และสนับสนุนบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานบริการเอกชน ผู้ดูแลอิสระ และสมาชิกในครอบครัวที่ผ่านการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นและได้รับการรับรองมาตรฐานแล้ว ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่อาศัยในบ้านตนเอง ด้วยการสนับสนุนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะสม โดยเฉพาะในผู้สูงอายุที่ยากจน ควบคู่กับการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีทางเลือกของที่อยู่อาศัยที่หลากหลาย ทั้งบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ และที่อยู่อาศัยที่ออกแบบเพื่อผู้สูงอายุ อย่างเพียงพอต่อความต้องการ และมุ่งการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุให้สามารถเข้าสู่ตลาดงานเพิ่มขึ้น การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565)

กล่าวโดยสรุป ผลจากการทบทวนกฎหมาย แผน นโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย สามารถสังเคราะห์ได้ว่าประเทศไทยได้มีรัฐธรรมนูญที่มีมาตรการสำคัญในการดำเนินการพัฒนาผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (ฉบับที่ 3) มาตรา 11 (3) มีการระบุสิทธิผู้สูงอายุเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหรือการฝึกอาชีพที่เหมาะสม และในสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุ ที่ระบุไว้ในหมวด 3 (1) (2) และ หมวด 4 (1) (9) (10) เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับโอกาสในด้านการส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมต่อการดำรงชีพและหารายได้ ซึ่งการส่งเสริมอาชีพตามพระราชบัญญัติก็ได้กำหนดแผนและกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เพื่อมาดำเนินการพัฒนาผู้สูงอายุ ด้วยความที่ท้องถิ่นมีความเป็นอิสระกำหนดนโยบาย การจัดบริการสาธารณะ และรับรู้ถึงปัญหาความต้องการของคนในท้องถิ่นได้ทั่วถึง

4. การวิเคราะห์สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทย

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เปิดเผยจำนวนผู้สถิติจำนวนผู้สูงอายุสัญชาติไทย พ.ศ. 2567 ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2567 พบว่ามีจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด 13,450,391 คน จากจำนวนประชากรไทยทั้งหมด 64,989,504 คน หรือร้อยละ 20.70 ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด แยกเป็นกลุ่มผู้สูงอายุชาย 5,948,010 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 44.22 และ กลุ่มผู้สูงอายุหญิง 7,502,381 คน คิดเป็นร้อยละ 55.78 ของกลุ่มผู้สูงอายุ

ซึ่งจากข้อมูลข้างต้น พบว่า ภาคกลางมีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุด 4,784,026 คน โดยจังหวัดที่พบจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,271,758 คน รองลงมาคือ นนทบุรี 290,488 คน และ ชลบุรี 262,299 คน ตามลำดับ รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4,229,460 คน ภาคเหนือ 2,778,668 คน และ ภาคใต้ 1,658,237 คน เพิ่มขึ้นจากสถิติเดิมในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2566 ที่พบว่ามีจำนวนผู้สูงอายุทั่วประเทศ จำนวน 13,064,929 คน คิดเป็นร้อยละ 20.08 ของประชากรรวมทั้งหมด ซึ่งเพิ่มขึ้นมาเกือบ 4 แสนคน สวนทางกับอัตราการเกิดที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ กรมการจัดหางานเป็นส่วนหนึ่งที่จะร่วมผลักดันให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในอาชีพที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ ใน 2 กิจกรรม ได้แก่

- 1) กิจกรรมสถานพลังประชารัฐ จัดหางานให้ผู้สูงอายุ (Civil State Project for Elderly) และ
- 2) กิจกรรมสร้างโอกาสการมีงานทำให้ผู้สูงอายุ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบรรจุนาน

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กรมการจัดหางานมีการลงพื้นที่เชิญชวนนายจ้างสถานประกอบการให้เห็นถึงความสำคัญและเกิดการจ้างงานผู้สูงอายุ รวมทั้งประชุมหารือกับนายจ้าง/สถานประกอบการแล้ว 1,057 แห่ง และมีการจ้างงานผู้สูงอายุ จำนวน 702 คน จากผู้สูงอายุที่มาใช้บริการจัดหางาน จำนวน 813 คน ซึ่งตำแหน่งงานที่ผู้สูงอายุได้รับการบรรจุนานมากที่สุด 5 อันดับ ได้แก่ แรงงานด้านการผลิตต่าง ๆ แม่บ้าน พนักงานดูแลความปลอดภัย พนักงานขับรถยนต์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามลำดับ ขณะที่จำนวนผู้สูงอายุที่ไม่มีอาชีพ ปี พ.ศ. 2566 จากข้อมูลของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จากระบบฐานข้อมูล TPMAP ข้อมูล ณ วันที่ 16 มิถุนายน 2566 มีมากถึง 1,107,567 คน พบว่า มีผู้สูงอายุที่ไม่มีอาชีพมากที่สุดที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 54,174 คน รองลงมา คือ จังหวัดเชียงใหม่ 43,835 คน (อมรินทร์ ทวี, 2567)

5. ผลกระทบของสถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทย

จากสถานการณ์ดังกล่าว สามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ ดังนี้

1. ภาวะพึ่งพิงของผู้สูงอายุของประเทศไทยเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ กลุ่มพยากรณ์สุขภาพ กรมอนามัย (2567) ที่ระบุว่า จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา พบว่า ในปี 2565 ถึง 2567 สัดส่วนผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อยทั้งในเพศชายและเพศหญิง โดยกลุ่มติดบ้าน เพศชายเพิ่มจากร้อย

ละ 2.2 เป็น 2.5 และเพศหญิงเพิ่มจากร้อยละ 3.2 เป็น 3.5 และกลุ่มติดเตียง เพศชายเพิ่มจากร้อยละ 0.8 เป็น 0.9 และเพศหญิงเพิ่มจากร้อยละ 1.0 เป็น 1.2 ทั้งนี้การดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงนั้นในความเป็นจริงแล้วภาครัฐยังคงมีข้อจำกัดในการดำเนินงานทั้งในส่วนของจำนวนบุคลากร Family Care Team และทีมสหวิชาชีพ และการบริการที่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งบุคลากรที่มีอยู่ส่วนใหญ่ยังขาดองค์ความรู้ทางด้านสหวิชา และเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ ทำให้การดูแลผู้สูงอายุในอนาคตจะมีข้อจำกัดมากขึ้นหากไม่สามารถลดภาวะพึ่งพิงของผู้สูงอายุและเพิ่มจำนวนบุคลากรและส่งเสริมพัฒนาศักยภาพองค์ความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิงได้

2. ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขและสวัสดิการของประเทศเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ สำนักงาน

นโยบายและยุทธศาสตร์การคลังกระทรวงพาณิชย์ (2567) ที่ระบุว่า ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขและสวัสดิการของประเทศเพิ่มขึ้นตามสัดส่วนของผู้สูงอายุ รัฐบาลต้องแบ่งงบประมาณส่วนหนึ่งมารองรับสถานการณ์ดังกล่าว คาดว่าต้นทุนจากการขยายสวัสดิการและสิทธิสำหรับผู้สูงอายุจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีอาจนำไปสู่ภาระทางการคลัง และในอีกมิติหนึ่งในด้านกาให้บริการสาธารณสุขด้วยความแตกต่างกันของระบบบริการสุขภาพ เป็นสาเหตุทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ ระบบประกันสังคม และระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าหรือบัตรทอง เช่น รูปแบบการจ่าย อัตราการจ่าย ขณะที่รายการรักษาและสิทธิประโยชน์ในภาพรวมของ 3 ระบบไม่ได้มีความแตกต่างกัน โดยผู้เขียนมีความเห็นว่าการกระจายทรัพยากรด้านสุขภาพ ด้านโครงสร้าง และด้านบุคลากรมีแนวโน้ม “กระจุก” มากกว่าการ “กระจาย” ซึ่งส่งผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพและคุณภาพบริการที่ประชาชนจะได้รับในอนาคต

3. การบริหารจัดการตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่

2) พ.ศ. 2551 และแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) ยังมีปัญหาเรื่องการแก้ไขกฎหมายที่ใช้ระยะเวลาาน ส่งผลกระทบต่อภารกิจที่ถ่ายโอน การทับซ้อนของภารกิจหน้าที่ระหว่างราชการส่วนกลางและราชการส่วนท้องถิ่นทั้งหน้าที่และงบประมาณการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการได้โดยอิสระ ต้องอยู่ภายใต้กรอบวิธีปฏิบัติของกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ความไม่เพียงพอของรายได้เพื่อรองรับการให้บริการสาธารณะ (วรรณวิภา ไตลังคะ และคณะ, 2565) อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุถูกแทรกแซงการกำหนดนโยบายโดยส่วนกลาง ทำให้ไม่สามารถบังคับใช้หรือดำเนินการตามกฎหมายได้ ขาดความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2564)

4. ภาระทางการคลังกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เนื่องจากแนวโน้มการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุใน

ระยะปานกลางถึงระยะยาวจะทำให้เกิดความท้าทายในการบริหารจัดการความเสี่ยงทางการคลังที่มาจากผลกระทบเรื่องสวัสดิการ เช่น บำเหน็จบำนาญข้าราชการ สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล สวัสดิการด้านการ

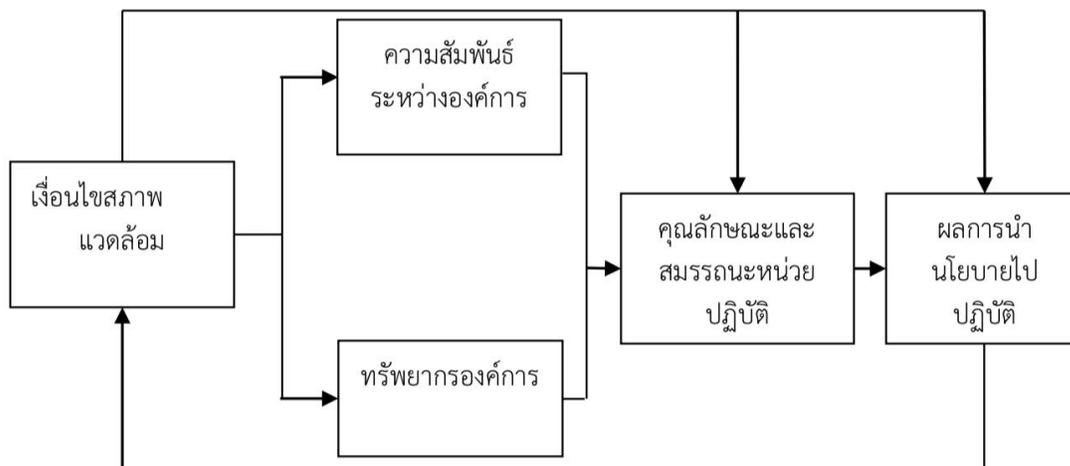
ดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในระดับสูง หรือปัญหาเสถียรภาพทางการเงินของกองทุนประกันสังคม กองทุนการออมแห่งชาติ ที่มีการคาดการณ์ว่าจะประสบปัญหาทางการเงินในอนาคต ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่ทำให้รัฐบาลไม่สามารถหาช่องว่างทางการคลัง (Fiscal Space) จากการตัดลดหรือประหยัดส่งผลให้ อาจต้องเพิ่มการขาดดุลงบประมาณเป็นจำนวนมากในอนาคต และอาจต้องกู้ยืมทำให้หนี้สาธารณะเพิ่มขึ้น (สำนักงานงบประมาณของรัฐบาล, 2560; กรุงเทพมหานคร, 2567) สอดคล้องกับสำนักงานงบประมาณของรัฐบาล (2567) ที่ระบุว่าแนวโน้มภาระงบประมาณเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญของกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติและงบกลาง รายการค่าใช้จ่ายการรักษาพยาบาลข้าราชการ ลูกจ้าง และพนักงานของรัฐ และประชากรที่เข้าสู่สังคมสูงวัยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น

6. ตัวแบบการกระจายอำนาจกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรของรัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ได้รับทราบถึงปัญหาและความต้องการด้านต่าง ๆ ของประชาชนมากที่สุด และทำหน้าที่รับการถ่ายโอนอำนาจด้านการสงเคราะห์และดูแลผู้สูงอายุให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎหมายแต่ละประเภทตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายหลักในการบริหารประเทศ รวมถึงการดำเนินการที่สอดคล้องตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และนโยบายของรัฐบาลในแต่ละยุค รวมทั้งนโยบายของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการเตรียมความพร้อมรับมือสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งจำนวนผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นในทุกปีทำให้บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเพิ่มมากขึ้นในการเข้ามาเป็นองค์กรในการขับเคลื่อน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ทั้งนี้ หากพิจารณาในด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่า มีความสอดคล้องกับ “ตัวแบบการกระจายอำนาจ” (Cheema et al., 1983 อ้างถึงใน สัจฉญา เคนาภูมิ และบุรฉัตร จันทร์แดง, 2562) ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญของตัวแบบการกระจายอำนาจ คือ เงื่อนไขทางสภาพแวดล้อม (Environmental Conditions) โครงสร้างระบบราชการ (Bureaucratic Structure) ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร (Inter Organizational Relationship) ทรัพยากรองค์กร การสำหรัการนำแผนงานไปปฏิบัติ (Organizational Resources for Program Implementation) และคุณลักษณะและสมรรถนะของหน่วยปฏิบัติ (Characteristics and Capabilities of Implementing Agencies)

ตัวแบบนี้มีสมมติฐานว่า ผลการปฏิบัติงานและผลกระทบจากการนำแผนงานไปปฏิบัติในระดับท้องถิ่นเป็นผลจากอิทธิพลของกลุ่มตัวแปร 4 กลุ่ม ได้แก่ เงื่อนไขสภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร ทรัพยากรองค์กรสำหรับนำแผนงานไปปฏิบัติ คุณลักษณะและสมรรถนะของหน่วยงานปฏิบัติ (สัจฉญา เคนาภูมิ และบุรฉัตร จันทร์แดง, 2562; ฐิตพล น้อยจาด, 2566) ดังแสดงรายละเอียดในภาพที่ 1

ภาพที่ 1. ตัวแบบการกระจายอำนาจ

ที่มา: Cheema et al. (1983 อ้างถึงใน สัญญา เคนาภูมิ และบุรฉัตร จันทร์แดง, 2562)

เพื่อให้เห็นรายละเอียดปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้เขียนขอなたัวแบบดังกล่าวมาอธิบาย ดังนี้

1. เงื่อนไขทางสภาพแวดล้อม (Environmental Conditions) จากสถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทย สะท้อนให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร คือ ปัจจัยที่อยู่ภายนอก ได้แก่ สภาพแวดล้อมการดำเนินงานและสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป สภาพแวดล้อมการดำเนินงาน (task environment) และสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ได้แก่ โครงสร้างวัฒนธรรม และทรัพยากรขององค์กรโครงสร้างจะแสดงให้เห็นถึงการรวมของกลุ่มงาน ความสัมพันธ์ทางอำนาจหน้าที่ การไหลเวียนของงาน (work flow) การติดต่อสื่อสารภายใน (informal communication) ต่างมีผลทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องกำหนดบทบาทการดำเนินงานภารกิจด้านผู้สูงอายุให้ชัดเจน และมีข้อมูลของผู้สูงอายุที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งจากรายงานของสำนักประชาสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (2563) ระบุว่าจากการสุ่มตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 20 แห่ง พบว่าส่วนใหญ่ยังไม่มีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมการเตรียมความพร้อมของประชาชนเพื่อวัยสูงอายุตามมาตรการให้การศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ยังพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 19 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 95 ของจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สุ่มตรวจสอบไม่จัดทำและพัฒนาระบบข้อมูลผู้สูงอายุตามยุทธศาสตร์การเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ ซึ่งส่งผลทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องไม่สามารถกำหนดนโยบายมาตรการหรือแผนงานในการจัดสวัสดิการและบริการด้านผู้สูงอายุได้ตรงตามปัญหาความต้องการหรือให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง ส่งผลต่อการบรรลุผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและประสิทธิภาพการจ่ายเงินงบประมาณ

2. โครงสร้างระบบราชการ (Bureaucratic Structure) แม้ว่าจะมีการถ่ายโอนอำนาจและภารกิจด้านสังคมสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ยังพบปัญหาในการดำเนินการนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ได้แก่ ขาดระเบียบรองรับ และการเข้าถึงผู้สูงอายุ รวมทั้งปัญหาด้านคน (ผู้ปฏิบัติงานไม่เพียงพอ) ด้านงาน (ขาดแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน) และด้านเงิน (ขาดเงินงบประมาณในการปฏิบัติงาน) โดยมีสาเหตุแผนระดับชาติไม่ครอบคลุมในระดับท้องถิ่นผู้สูงอายุไม่มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีจำนวนมาก และนโยบายไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติได้จริงหรือทั่วถึง แม้นโยบายจะช่วยเหลือผู้สูงอายุได้จริงแต่ขาดความต่อเนื่อง และมอบอำนาจให้ระดับท้องถิ่นอย่างแท้จริง อีกทั้งผู้สูงอายุมีความต้องการที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาองค์ความรู้ของผู้สูงอายุ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ การส่งเสริมและสนับสนุนผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ เช่น การดูแลเรื่องสุขภาพ โดยเฉพาะผู้ป่วยติดเตียง หรือผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอาชีพสำหรับเลี้ยงตนเอง เป็นต้น (นภัทร ภัคดิสรวิชัย และคณะ, 2564) ดังนั้นการดำเนินการด้านผู้สูงอายุ ควรลดความเป็นทางการและระบบราชการลงให้เอื้อต่อการติดต่อและประสานงานการดำเนินการด้านผู้สูงอายุ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร (Inter Organizational Relationship) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยทุกรูปแบบ ควรมีการกำหนดรูปแบบวิธีการและประเภทบริการสาธารณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดทำได้ การกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นและย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่เป็นการเฉพาะอย่างใดก็ตามในเชิงของความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกลับพบปัญหาการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานของรัฐในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในเชิงอำนาจการบริหารจัดการกิจการสาธารณะที่ยังไม่ได้รับอิสระที่แท้จริงในการตัดสินใจดำเนินนโยบายสาธารณะภายในท้องถิ่นด้วยข้อจำกัดทางกฎหมายและงบประมาณในการดำเนินการรวมทั้งปัญหาในเชิงโครงสร้างของระบบการบริหารราชการในการจัดบริการสาธารณะที่ยังเน้นการรวมศูนย์อำนาจ ขาดความชัดเจน มีความซับซ้อน สายการบังคับบัญชายาว และมีโครงสร้างการบริหารที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งส่งผลต่อทรัพยากรองค์การสำหรับการนำแผนงานไปปฏิบัติ (Organizational Resources for Program Implementation) และคุณลักษณะและสมรรถนะของหน่วยปฏิบัติ (Characteristics and Capabilities of Implementing Agencies)

7. ข้อเสนอแนะทางการส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

จากการวิเคราะห์ตัวแบบการกระจายอำนาจกับปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุสามารถสรุปแนวทางจำแนกเป็นรายด้านได้ ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะที่ทำหน้าที่ดูแลงานด้านผู้สูงอายุ และการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุควรให้ความสำคัญกับการมีสุขภาพอนามัยที่ดี การมีการศึกษาที่ดี การมีที่อยู่อาศัย การมีงานทำ การมีรายได้ และการมีสวัสดิการแรงงาน การมีความมั่นคงทางรายได้ นันทนาการ และการบริการสังคมทั่วไป ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับภารกิจและหน้าที่ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในการจัดสวัสดิการสังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

2. ด้านการจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างนวัตกรรมบริการและการจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุให้เป็นปัจจุบันและมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ขั้นตอนการขอรับบริการให้กับผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอผ่านช่องทางออนไลน์และการลงพื้นที่ตัวอย่างโครงการบริการสุขภาพผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียงของเทศบาลตำบลแสนสุข Smart Health Care เป็นนวัตกรรมบริการและการดูแลสุขภาพของเทศบาลเมืองแสนสุข โดยใช้การปรับปรุงระบบการจัดการใหม่ นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการแจ้งเหตุ แจ้งเตือน ในภาวะฉุกเฉินของผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียงที่อาศัยอยู่คนเดียว เพื่อให้การบริหารสุขภาพสามารถเข้าถึงได้รวดเร็วลดการสูญเสียและการเจ็บป่วยที่รุนแรงขึ้น (อนุรัตน์ อนันทนาธร, 2566) สอดคล้องกับ ไทยมณี ไชยฤทธิ์ (2563) ที่ระบุว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดทำระบบคลังข้อมูลกลาง และจัดสรรบุคลากรที่มีความพร้อม ความรู้ และศักยภาพในเชิงเทคโนโลยีเข้ามาดูแลแบบทีมงานให้สามารถสื่อสารการทำงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งระบบ ซึ่งแต่ละพื้นที่อาจจะให้ท้องถิ่นเป็นเจ้าภาพหลักในการแสดงพลังที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุผ่านการสร้างระบบตัวแทนแต่ละหน่วยงานเข้ามาทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกด้าน ๆ ตามความต้องการของผู้สูงอายุไม่ว่าจะด้านความสุขทางกาย ความสุขทางใจ ความสุขทางสังคมและครอบครัว ความสุขด้านเศรษฐกิจและรายได้ ความสุขทางด้านความเชื่อและศาสนา

3. ด้านการจัดสรรทรัพยากรทางการบริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรทางการบริหารระหว่างกันเพื่อลดข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากร โดยนำหลักการผลิตร่วมมาใช้เพื่อนำไปสู่การบริการสาธารณะแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งแนวคิดการจัดทำบริการสาธารณะแบบร่วมผลิต (co-production) ที่ตระหนักถึงความหลากหลาย ร่วมมือกันทำงานพึ่งพาอาศัยกัน ทั้งด้านความรู้ความชำนาญ ประสบการณ์ต่าง ๆ

โดยมีพื้นฐานความคิดมาจากการจัดการแบบเครือข่าย (network) ที่เชื่อว่าจะสามารถเจรจาจัดสรรทรัพยากรให้ตรงกับความต้องการอย่างเสมอกัน (มัลลิกา แหมะหวัง, 2565) และเป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงาน (วรรณวิภา ไตลิ่งคะ และคณะ, 2563; ธนะชัย สามล และกิตติพงษ์ เพียรพิทักษ์, 2563; Jentsantikul, 2023)

4. ด้านการมีส่วนร่วม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ประชาชน ชุมชน ภาคเอกชน องค์กรต่าง ๆ มีสิทธิในกระบวนการกำหนดโครงการ ทั้งนี้ก่อนดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดประชุมประชาคมทั้งในระดับหมู่บ้านและระดับตำบล เป็นการประชุมเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ความต้องการและแนวทางการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน สำหรับด้านการให้ข้อมูลและรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์หรือกระจายข่าวและติดประกาศเชิญชวนหน้าสำนักงานให้ประชาชนได้รับทราบและจัดประชาคมเพื่อร่วมตัดสินใจในขั้นตอนการริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน เช่น เป็นคณะกรรมการดำเนินโครงการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมติดตามและประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมที่กำหนดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้การให้บริการสาธารณะสอดคล้องและตรงตามความต้องการของประชาชน (นิภาพรณ เจนสันติกุล, 2564)

5. ด้านการพัฒนาบุคลากรและกลไกการสร้างอาสาสมัครชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างระบบและกลไกการพัฒนาบุคลากรและอาสาสมัครชุมชนโดยเริ่มต้นจากกลุ่มเด็ก และเยาวชนที่มีความพร้อมในการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของโครงการหรือกิจกรรมด้านผู้สูงอายุและอาสาสมัครกลุ่มผู้สูงอายุที่มีร่างกายแข็งแรงเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในลักษณะของการช่วยเหลือกันแบบเพื่อนช่วยเพื่อนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนท้องถิ่น สอดคล้องกับ กฤษฎา ศุภกิจไพศาล (2566) ที่กล่าวถึงการใช้งบประมาณทำให้คนในชุมชนเกิดความเชื่อมโยงกัน และเป็นการสร้างหลักประกันและความมั่นคงในชีวิตให้กับสมาชิกในชุมชน การสร้างภูมิคุ้มกันและการเสริมพลังอำนาจให้กับสมาชิกในชุมชนรวมถึงการดูแลซึ่งกันและกัน ตั้งแต่เกิดจนตายบนพื้นฐานของความเอื้ออาทรต่อกันของสมาชิกในชุมชนทุกคนอย่างเป็นธรรม

8. บทสรุป

ด้วยสถานการณ์ด้านประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้อัตราผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่เป็นองค์กรที่ทำงานใกล้ชิดกับประชาชนจึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนให้สามารถดำเนินการภารกิจด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกาย จิตใจ การมีงานทำและรายได้ กิจกรรม

สันตนาการ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนภารกิจต่าง ๆ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) และแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ.2566-2580) ที่คำนึงถึงพลวัตพลังของผู้สูงอายุ และในบทความวิชาการนี้ได้นำเสนอแนวทางการส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจำแนกไว้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านการจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุ ด้านการจัดสรรทรัพยากรทางการบริหาร ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการพัฒนาบุคลากรและกลไกการสร้างอาสาสมัครชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาเงื่อนไขสภาพแวดล้อม โครงสร้างระบบราชการ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การ ทรัพยากรองค์การสำหรับการนำแผนงานไปปฏิบัติ และคุณลักษณะและสมรรถนะของหน่วยปฏิบัติ ทั้งนี้ควรมีการปรับปรุงการบริหารงานและโครงสร้างองค์การขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความยืดหยุ่นเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริการสาธารณะให้สอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรากฏการณ์ที่เป็นจริงในสังคม ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เน้นการพัฒนาสมรรถนะการมุ่งผลสัมฤทธิ์การบริการที่ดี การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ จริยธรรม ความร่วมแรงร่วมใจ โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรเพื่อให้บุคลากรมีศักยภาพในการทำงานที่สูงขึ้นพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของประชากร

บรรณานุกรม

- กชกร เดชะคำภู, คงฤทธิ์ กุลวงษ์ และกาญจนา ศาลปรีชา. (2563). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านผึ้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. *Journal of Politics and Governance*, 11(3), 228-239.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (ม.ป.ป.). *ยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580*. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2567). “สังคมสูงวัย” เพิ่มรายจ่ายรัฐ ส่งผลกระทบทางการคลังเล็งสูง.
https://www.bangkokbiznews.com/health/well-being/1131789#google_vignette
- กฤษฎา ศุภกิจไพศาล. (2566). กระบวนทัศน์การจัดสวัสดิการชุมชนภายใต้แนวคิดทุนทางสังคม
 ในเชิงอุดมคติ. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*, 31(1), 1-46.
- กลุ่มพยากรณ์สุขภาพ กรมอนามัย. (2567). *ภาวะพึ่งพิงของผู้สูงอายุไทย ในอนาคตอีก 20 ปี: อนามัยพยากรณ์*.
<https://hfd.anamai.moph.go.th/th/news-anamai-3/229198>

ชลธิชา อัครนิรันดร์, ชฎาธาร โฆษิต, วัชระ เพชรดิน, วิรัชพัชร มานิตศรีศักดิ์ และนลัท จิลลานนท์. (2563).

โครงการรูปแบบการจ้างงานผู้สูงอายุในภาคเอกชนของไทย: ความยืดหยุ่น ผลผลิตภาพ และการคุ้มครอง.

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัยวัฒน์ พุดซ้อน และกนต์พัฒน์ พรศิริวัชรสิน. (2561). แนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย.

วารสารเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 1(1), 25-35.

ชิตชนก พวงเพ็ชร. (2567). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ:กรณีศึกษา

เทศบาลตำบลัญบุรีจังหวัดปทุมธานี. สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ญาณิศา ไพรสุข และ นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2568). การส่งเสริมการมีงานทำแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น. *Journal of Spatial Development and Policy*, 3(4), 15-28.

ฐิตพล น้อยจาด. (2566). ตัวแบบการนำทฤษฎีนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ. *Journal of Digital Business*

and Social Sciences, 9(1), 1-16.

ไทยมณี ไชยฤทธิ์. (2563). การจัดสรรความสุขให้กับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารการบริหาร*

นิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 6(2), 255-266.

ธนะชัย สามล และกิตติพงษ์ เพียรพิทักษ์. (2563). การร่วมกันผลิตบริการสาธารณะระหว่างภาครัฐและภาค

ประชาสังคม. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 5(1), 143-184.

นภัทร ภักดีศรีวิชัย, วรรณวรงค์ ศุภชัย และณัฐกานต์ เวชพันธ์. (2564). แนวทางการบริหารงานนโยบายของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัย*

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 11(2), 270-280.

นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2564). การบริหารงานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: บทสำรวจ

วรรณกรรม. *วารสารสหศาสตร์*, 21(2), 254-266.

มัลลิกา แหะหวั่ง. (2565). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น: ศึกษาวิเคราะห์ผ่านแนวคิด

การร่วมผลิต. *Journal of Politics and Governance*, 12(3), 206-225.

วรรณวิภา ไตลังคะ, พนาวัน เปรมศรี, วาธินี วงศาโรจน์ และภาสกร ดอกจันทร์. (2565). การถ่ายโอนภารกิจด้าน

สังคมสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: สภาพการณ์ ปัญหาอุปสรรคและแนวโน้มในอนาคต. *Journal of*

Arts Management, 6(4), 2010-2023.

วรรณวิภา ไตลังคะ, พนาวัน เปรมศรี, วาธินี วงศาโรจน์ และภาสกร ดอกจันทร์. (2563). การจัดบริการสาธารณะ

แบบร่วมผลิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 14(1), 353-366.

ศลทร คงหวาน, สำนักงานกฎหมาย เอส เค และสิทธิพันธ์ พูนเอียด. (2565). ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุ. *วารสารกฎหมายและสังคมรังสิต*, 4(1), 1-15.

สัญญา เคนาภูมิ และบุรฉัตร จันทร์แดง. (2562). ตัวแบบทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 3(1), 105-113.

สำนักงานประมาณของรัฐสภา. (2560). *การบริหารหนี้สาธารณะกับภาระทางการคลังในอนาคต*. กรุงเทพฯ: สำนักงานการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานประมาณของรัฐสภา. (2567). *วิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. กรุงเทพฯ: สำนักงานการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้ากระทรวงพาณิชย์. (2567). *สนค. หนุนภาครัฐและเอกชนร่วมมือแก้ปัญหาสังคมผู้สูงอายุ รับมือปัญหาเศรษฐกิจในอนาคต*. <https://tpso.go.th/news/2407-0000000012>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)*. กรุงเทพฯ.

สำนักประชาสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (2563). *สดง. ห่วงผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่น ภายหลังเข้าตรวจสอบ อปท. พบขาดการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ*. <https://shorturl.at/igbd3>

อนรรตน์ อนันนนาธร. (2566). *การพัฒนานวัตกรรมท้องถิ่นดิจิทัลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*.

อมรินทร์ ทวี. (2567). *เปิดสถิติครึ่งปี 2567 ผู้สูงอายุเพิ่มมากถึง 13.4 ล้านคน องค์กรไหนรับคนวัยนี้ทำงานต่อบ้าง*. <https://www.amarintv.com/news/detail/230883>

Egea-de Haro, A., & Navarro, C. (2023). Local governments and aging policies: An analysis of municipalities in the region of Madrid. *Papers*, 109(1), 1-25.

Gümüüşdağ, H., & Kartal, A. (2022). Active aging policies of local governments. *Journal of Novel Physiotherapies Research Reviews*, 3(1), 51-53.

Jensantikul, N. (2023). Social welfare for Thailand's elderly: Policy Perspectives and Proposals for co-production. *Asia Social Issues*, 16(3), 1-15.

Oranga, J., & Matere, A. (2023). Qualitative research: Essence, types and advantages. *Open Access Library Journal*, 10, e11001.